

УДК 330.15

О. В. Довгаль,
к. е. н., доцент, кафедра економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.3.57

ОЦІНКА ВАГИ КОМПОНЕНТІВ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

O. Dovgal,
Candidate of Sciences (Economics), assistant professor, department of economic theory
and social sciences, Nikolaev national agrarian university

ASSESSMENT OF WEIGHT OF RESOURCE POTENTIAL COMPONENTS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURAL TERRITORIES

У статті проведено дослідження оцінки ваги компонентів ресурсного потенціалу, які впливають на розвиток сільських територій регіону. Вивчення існуючих підходів дозволило з'ясувати, що в експертному середовищі немає єдиної думки щодо зазначеної проблеми. Підвищення рівня і якості життя сільського населення, з одного боку, є метою, з іншого — необхідною умовою забезпечення сталого розвитку сільських територій. Аналіз аспектів розвитку сільських територій починається із оцінки демографічної ситуації. Це наштовхує на думку про те, що саме демографічний стан є найважливішим індикатором розвитку сільських територій. Обґрунтовуючи оцінку рівня соціального розвитку сільських територій та життя сільського населення, у першу чергу аналізують стан демографічної сфери. Головною характеристикою такого розвитку є динаміка відповідних демографічних показників. Отже, на нашу думку, показником, який одночасно задовольнятиме умову опису категорії "рівень розвитку сільських територій регіону" та кількісне вираження відповідної функціональної ознаки в економетричній моделі, є частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону.

To construct an econometric model for assessing the impact of the dominant components of the resource potential on the development of rural areas of the region, it is necessary to determine with an indicator that can be taken as an appropriate functional feature. The processes of decentralization of power and management necessitate the development of the latest tools for planning the development of rural communities, which would determine the specific features of the functioning of rural households, which, on the one hand, is the need to produce agricultural products on farmland or in the personal peasant economy, and on the other — provision of labor, socio-psychological, spiritual and other interests of household members.

The study of existing approaches, made it possible to find out that there is no unanimity in the expert environment regarding this problem. Increasing the level and quality of life of the rural population, on the one hand, is a goal, on the other — a necessary condition for the sustainable development of rural areas. The analysis of rural development aspects begins with an assessment of the demographic situation. This suggests that it is the demographic state that is the most important indicator of the development of rural areas. Justifying the assessment of the level of social development of rural areas and the life of the rural population, they primarily analyze the state of the demographic sphere. The main characteristic of such development is the dynamics of the corresponding demographic indicators. Thus, in our opinion, an indicator that simultaneously satisfies the condition for describing the category "level of development of rural areas in the region" and the quantitative expression of the corresponding functional feature in the econometric model is the share of rural population in the total population of the region

The main indicator by which one can assess the level of development of rural areas of the region is the proportion of rural population in the total population of the region. The results of econometric modeling have shown that the most important factors influencing the level of development of rural areas of the region are: the production of livestock products. This factor forms 21,95% of the variation of the functional attribute "the share

of rural population in the total population of the region." Consequently, the reproduction and development of components of productive and demographic potential is a key condition for the sustainable development of rural areas of the region.

Ключові слова: оцінка, ресурсний потенціал, сільські території, домінуючі компоненти, Причорноморський регіон.

Key words: econometric estimation, resource potential, rural territories, dominant components, Black Sea region.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Критеріями оцінки рівня і якості життя сільського населення є: зростання реальних доходів, скорочення відставання від міських показників; скорочення масштабів бідності та соціальних відмінностей, формування груп населення з середніми доходами; справедлива оцінка рівня оплати праці, відсутність затримки всіх видів виплат; ріст і оптимізація структури споживчих витрат сільських домогосподарств; поліпшення і підйом соціально-психологічного стану, впевненість селян у своєму майбутньому та майбутньому своїх дітей; підвищення якості і рівня доступних для сільських мешканців соціальних послуг, збереження ядра соціальної інфраструктури

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню сутності і видів економічної оцінки ваги компонентів ресурсного потенціалу, які впливають на розвиток сільських територій присвячено чимало робіт як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Серед них можна виділити дослідження І. Ансоффа, О.М. Галицького, Т.М. Гнат'євої, О.П. Дяченка, В.В. Лебедевої, Ю.О. Лупенка, В.В. Лагодієнка, М.Й. Маліка, М. Портера, П.Т. Саблука, Т.С. Шабатури, Т.А. Шестаковської та інші. Однак недостатньо висвітленим у наукових колах залишається структурні компоненти економічної оцінки ресурсного потенціалу, які впливають на розвиток сільських територій.

МЕТА СТАТТІ

Метою цієї статті є дослідження оцінки ваги компонентів ресурсного потенціалу, які впливають на розвиток сільських територій регіону. У межах досягнення мети виокремлено наступні завдання: дослідити показник, який можна прийняти в якості відповідної функціональної ознаки за для побудови економічної моделі оцінки впливу домінуючих компонентів ресурсного потенціалу на розвиток сільських територій регіону; здійснити аналіз аспектів розвитку сільських територій починається із оцінки демографічної ситуації

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Серед головних проблем розвитку сільських територій України, Пилипенко К.А. вказує, в першу чергу, на скорочення сільського населення. Вчена резонно зауважує, що 60,0 % селян вважають життя у сільській місцевості не престижним, вони сприяють виїзду своїх дітей у міста і не виявляють бажання, щоб вони поверталися у села [1].

Залізко В.Д. вважає, що при формуванні індексу розвитку сільських територій головну роль має відігравати набір показників, що пов'язані з людиною та оточуючим її середовищем — природою. На думку вченого, нова система показників має стимулювати економіку сільських територій до остаточного еволюційного переходу від прагматичного "доходоцентризму" (до недавнього часу основним був екстенсивний шлях розвитку: більше розорати, посіяти, зібрати, продати і т.д.) до

демократичного "селяноцентризму", що був розвинений із загальносвітової гуманістичної теорії "людиноцентризму", згідно з якою людина є головним об'єктом будь-якого розвитку. Відтак інтегральний показник розвитку сільських територій може мати наступний вигляд:

$$I_{PCT} = I_{СПР} + I_{ССС} + I_{СМА} \quad (1),$$

де I_{PCT} — індекс розвитку сільських територій;

$I_{СПР}$ — індекс стану природних ресурсів;

$I_{ССС}$ — індекс стану соціального розвитку;

$I_{СМА}$ — індекс стану матеріального добробуту.

У свою чергу кожен з індексів у формулі (1) є інтегральним показником, який знаходиться на основі складних розрахунків [2].

Усюк Т.В. та Фаріон А.В. відмічають, що зважаючи на процеси реформування й децентралізації, адаптація до сучасних інституційних змін у розвитку села відбувається за умови, що сукупність показників розвитку позитивно змінюється у часі, тобто спостерігається нарощування результативної ознаки або досягається ефект, зокрема важливими з них є такі:

$$F = \frac{E_{E,S,E_c}}{C_{E,S,E_c}} \cdot 100\%, F \geq F_0 \quad (2),$$

де F — ефективність сталого розвитку сільських територій;

F_0 — ефективність сталого розвитку сільських територій попереднього періоду;

E_E — економічний ефект сталого розвитку (економічні індикатори сталого розвитку вказують на ефективність розвитку сільських територій: зростання сільської економіки, збагачення сільського населення, збільшення прибутковості сільськогосподарських підприємств тощо);

E_S — соціальний ефект сталого розвитку (соціальна група індикаторів сталого розвитку спрямована на виявлення аналітичних значень, що дають змогу визначити особливості людського розвитку, зокрема це показники: демографічної ситуація на селі; доступу до освіти; рівня грамотності й освіченості селян; забезпеченості питною водою; рівня газифікації та електропостачання; наявності й періодичності руху громадського транспорту; кількості бібліотек, музеїв, парків культури, кіно-театрів; кількості закладів позашкільної освіти та ін.);

E_{Ec} — екологічний ефект сталого розвитку (екологічна група індикаторів сталого розвитку характеризується такими показниками, як: забезпечення природними ресурсами й ступінь їх використання, рівень забруднення, загальний екологічний стан довкілля тощо);

C_{E,S,E_c} — витрати на проведення економічних, соціальних, екологічних заходів.

Сукупний ефект сталого розвитку повинен бути додатним і перевищувати показники попередніх років.

$$E_{SD} = E_E + E_S + E_{Ec} \rightarrow \max, E_{SD} \geq E_0, E_{SD} \geq 1 \quad (3),$$

де E_{SD} — сукупний ефект сталого розвитку сільських територій;

E_0 — сукупний ефект сталого розвитку сільських територій попереднього періоду, який визначається

Рис. 1. Фактори ресурсного потенціалу сільських територій, що впливають на частку сільського населення в загальній чисельності населення регіону

як:

$$E_{SD} = \sum_{i=1}^n x_{ij} - c_{ij} \rightarrow \max \quad (4),$$

де: x_{ij} — досягнення результатів i -го напрямку j -го заходу;

c_{ij} — витрати;

n — сукупність змінних, що виражають кількість j -х заходів i -х напрямів сталого розвитку [3].

Цим вимогам відповідає індекс розвитку сільської територіальної громади, який включає двадцять показників, що характеризують внутрішнє й зовнішнє середовище функціонування сільських домогосподарств і за результатами аналізу якого можливе розроблення стратегічного плану й програми розвитку на місцевому рівні управління [4].

Науковці справедливо вказують на те, що відбувається випереджаюче зменшення чисельності населення в сільській місцевості. Це веде до поступового зменшення частки сільського та зростання частки міського населення України. Причому цей процес відбувається з причин як природного скорочення за рахунок дисбалансу народжуваності та смертності, так і міграції [5].

Ладика В.І., оцінюючи розвиток сільських територій, в першу чергу звертає увагу на демографічну ситуацію в сільській місцевості, відмічаючи, що сільські населені пункти поступово знелюднюються і припиняють своє існування [6].

Фактори впливу на функціональну ознаку згрупуємо за блоками, які відповідають кожній групі ресурсного потенціалу сільських територій (рис. 1).

Найбільшу кількість складових містить блок виробничого потенціалу. Це випливає із нашого дослідження згідно з яким головною сферою господарської діяльності населення, що проживає на сільських територіях, є аграрний сектор економіки.

Важливою характеристикою факторів впливу є одиниці їх вимірювання:

x_1 — розмір земель сільськогосподарського призначення на 1 особу, що проживає в сільській місцевості, га;

x_2 — площа земель заповідників та національних природних парків на 1 особу, що проживає в сільській місцевості, га;

x_3 — використання води на полив та сільськогосподарські потреби, млн m^3 ;

x_4 — сільське населення обох статей у фертильному віці, % до загальної чисельності сільського населення;

x_5 — готелі та інші місця для тимчасового проживання в сільській місцевості, % до загальної чисельності готелів та інших місць для тимчасового проживання;

x_6 — щільність автомобільних доріг, км на 1000 km^2 території;

x_7 — продукція рослинництва на 1 особу, грн у постійних цінах;

x_8 — продукція тваринництва на 1 особу, грн у постійних цінах;

Таблиця 1. Кореляційна матриця факторів впливу на функцію "частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону", розрахована за даними додатку К1

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10	X11	X12	X13	X14
X1	1													
X2	0,034	1												
X3	0,188	0,683	1											
X4	-0,637	0,105	0,200	1										
X5	-0,243	0,114	0,235	0,400	1									
X6	-0,583	-0,276	-0,479	0,045	-0,120	1								
X7	0,303	0,119	0,261	-0,421	0,140	-0,153	1							
X8	-0,334	0,001	0,008	-0,107	0,072	0,204	0,570	1						
X9	-0,883	0,015	-0,240	0,542	0,223	0,426	-0,268	0,331	1					
X10	-0,747	0,031	-0,194	0,629	0,177	0,260	-0,466	0,076	0,837	1				
X11	-0,746	-0,088	-0,146	0,434	0,099	0,376	-0,431	0,339	0,648	0,673	1			
X12	-0,002	-0,136	-0,102	-0,340	-0,231	0,343	0,040	0,178	0,039	-0,054	0,311	1		
X13	0,660	-0,163	0,004	-0,759	-0,264	-0,141	0,525	0,179	-0,750	-0,761	-0,386	0,376	1	
X14	0,276	-0,126	-0,184	-0,395	-0,501	0,136	0,036	-0,105	-0,276	-0,294	-0,224	0,401	0,426	1

Таблиця 2. Кореляційна матриця факторів впливу на функцію "частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону", розрахована за даними додатку К2

	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄	x ₅	x ₆	x ₇
x ₁	1						
x ₂	0,20037	1					
x ₃	0,23519	0,39957	1				
x ₄	-0,47884	0,04529	-0,12034	1			
x ₅	0,00835	-0,10715	0,07206	0,20367	1		
x ₆	-0,10206	-0,34003	-0,23146	0,34305	0,17759	1	
x ₇	-0,18355	-0,39546	-0,50113	0,13604	-0,10515	0,40053	1

x₉ — поголів'я великої рогатої худоби, гол. на 100 га сільськогосподарських угідь;

x₁₀ — поголів'я свиней, гол. на 100 га ріллі;

x₁₁ — поголів'я птиці, гол. на 100 га посівів зернових і зернобобових;

x₁₂ — середньомісячна номінальна заробітна плата працівників сільськогосподарських підприємств, грн;

x₁₃ — частка сільськогосподарських підприємств у виробництві валової продукції сільського господарства, %;

x₁₄ — середня потужність двигуна трактора у сільськогосподарських підприємствах, кВт.

Розрахунок економіметричної моделі в пакеті Microsoft Excel виявив високу щільність досліджуваного зв'язку — R = 0,992. Однак додаткова перевірка виявила наявність корелюючих регресорів, що вказує на наявність мультиколінеарності, яка спотворює зв'язок (табл.1).

Як бачимо, фактори x₁, x₂, x₇, x₈, x₉, x₁₀, x₁₁, x₁₃ виявляють надмірну колінеарність (r_{x_ix_j} > 0,5). Тому виключимо їх з аналізу. У парі факторів x₇ та x₈ залишимо фактор x₈, який демонструє вище значення парного коефіцієнта кореляції з функціональною ознакою: r_{x₇} = 0,198, r_{x₈} = 0,551.

Побудова кореляційної матриці не виявила наявності корелюючих регресорів (r_{x_ix_j} < 0,5), що може свідчити про відсутність мультиколінеарності, яка спотворює зв'язок (табл. 2).

Результати кореляційно-регресійного аналізу, за даними додатку К2, представлено у додатку К3:

1) коефіцієнт кореляції: R = 0,836, отже тіснота зв'язку — висока;

2) коефіцієнт детермінації: R² = 0,699, отже мінливість функції на 69,9% визначається мінливістю вибраних факторів;

3) критерій Фішера: F_ф = 5,316, F_к = 2,657; F_ф > F_к, отже нульова гіпотеза про відсутність зв'язку між показниками відкидається — модель адекватна реальності;

4) критерій Стьюдента: t_ф = 11,113, t_к = 2,119; t_ф > t_к, отже нульова гіпотеза про незначущість коефіцієнта регресії відкидається — він є статистично значимим;

5) χ²-критерій Пірсона: χ²_ф = 28,692, χ²_к = 32,671;

χ²_ф < χ²_к, отже, у масиві регресорів мультиколінеарність відсутня;

6) рівняння регресії:

$$Y = -125,46 - 0,005x_1 + 2,987x_2 + 0,187x_3 + 0,054x_4 + 0,01x_5 - 0,011x_6 + 0,195x_7 + e \quad (5).$$

$$Y = 0,02x_1 + 21,95x_2 + 6,96x_3 + 4,83x_4 + 33x_5 + 5,44x_6 - 2,27x_7 + 25,53e \quad (6).$$

Отже, понад третину (33%) варіації функціональної ознаки забезпечує фактор x₅ — виробництво продукції тваринництва на 1 особу у постійних цінах. Такий результат моделювання підтверджує наше припущення, що головною сферою господарської діяльності на сільських територіях регіонів України є сільськогосподарське виробництво.

Для з'ясування вагової частки впливу кожного із факторів на мінливість результативної ознаки проведено розкладання загальної варіації функції на фактори (табл. 3).

Відповідно, виробничий потенціал є наразі найважливішою складовою ресурсного потенціалу сільських територій, який забезпечує їх розвиток. При чому мова йде саме за розвиток тваринницьких галузей [7, 8]. Це пояснюється тим, що тваринницькі галузі потребують більшої кількості живої праці. Для економіки селянських госпо-

Таблиця 3. Розкладання загальної варіації функції "частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону" на фактори

Фактор	Парний коефіцієнт кореляції, r _{yx_i}	β-коефіцієнт, β _{x_i}	Процент, % (r _{yx_i} · β _{x_i} · 100%)
Використання води на полив та сільськогосподарські потреби, млн м ³ (x ₁)	-0,002914959	-0,061776495	0,02
Сільське населення обох статей у фертильному віці, % до загальної чисельності сільського населення (x ₂)	0,498160621	0,440631777	21,95
Готелі та інші місця для тимчасового проживання в сільській місцевості, % до загальної чисельності готелів (x ₃)	0,383433289	0,181416581	6,96
Щільність автомобільних доріг, км на 1000 км ² території (x ₄)	0,261716626	0,18462828	4,83
Продукція тваринництва на 1 особу, грн у постійних цінах (x ₅)	0,551328613	0,598514357	33,00
Середньомісячна номінальна заробітна плата працівників сільськогосподарських підприємств, грн (x ₆)	-0,226992958	-0,239830049	5,44
Середня потужність двигуна трактора у сільськогосподарських підприємствах, кВт (x ₇)	-0,315994129	0,071711652	-2,27

дарств — утримання худоби є традиційним джерелом самозайнятості, яка спрямована на виробництво натуральної та товарної тваринницької продукції. Натомість сільськогосподарські підприємства, які займаються виробництвом тваринницької продукції, формують відносно вищий рівень попиту на працю в сільських населених пунктах свого розташування, ніж підприємства, що займаються виробництвом суто рослинницької продукції.

Зв'язок фактора x_1 та функціональної ознаки непрямо підтверджується і характером впливу фактора x_1 . Як бачимо (табл. 3), незважаючи на відносно невисокий рівень впливу на функціональну ознаку, все ж підвищення середньої потужності двигуна самохідної техніки (тракторів) знижує частку сільського населення регіону. Зрозуміло, що мова йде саме про інтенсифікацію сільськогосподарського виробництва, яка скорочує використання живої праці, передусім у рослинницьких галузях виробництва.

Другим, за величиною ваги, є фактор x_2 — кількість сільського населення обох статей у фертильному віці. Він входить до групи демографічного потенціалу і його вплив на розвиток сільських територій є цілком закономірним — чим більша кількість людей дітородного віку буде проживати на сільських територіях тим чисельнішим буде сільське населення. Фактори x_2 та x_5 формують майже 55% варіації функціональної ознаки. Тому відтворення та розвиток складових виробничого і демографічного потенціалу є ключовою умовою сталого розвитку сільських територій регіону.

На нашу думку, несподівано низьку вагу впливу фактору x_6 (5,44%) можна спробувати пояснити, виходячи із таких міркувань:

1) сільськогосподарські підприємства практикують тінюву зайнятості та зарплату в "конвертах" з метою оптимізації витрат, пов'язаних із нарахуваннями на фонд оплати праці;

2) виробництво значної частини тваринницької продукції здійснюється господарствами населення: 38,7% м'яса у забійній вазі, 76% молока, 41,3% яєць, 86% вовни, 98,4% меду в середньому за 2010—2017 рр. Тому в цьому випадку важливим чинником мотивації участі у сільськогосподарському виробництві є отримання доходу від самозайнятості, а не заробітна плата найманого працівника.

Складові із блоку туристично-рекреаційного потенціалу — x_3 та x_4 , сформували 11,8% впливу на варіацію функціональної ознаки. Це вказує на те, що наразі вони не відіграють вирішальної ролі у розвитку сільських територій регіону, однак мають значний потенціал до збільшення свого впливу.

Дозволимо собі припустити, що фактор розміру земель сільськогосподарського призначення, який є найважливішою складовою природно-ресурсного потенціалу і який довелось виключити із аналізу, відіграє одну із ключових ролей у формуванні виробничого потенціалу сільських територій та розвитку екстенсивних секторів аграрної економіки. В першу чергу тваринництва. Фактично відсутній вплив фактору x_7 , вказує на те, що більша частина сільського населення України проживає на територіях, які не відчувають дефіцит води для здійснення сільськогосподарської діяльності (Полісся, північний Лісостеп, Карпатський регіон). Однак наявність та використання води є критичним фактором для сільськогосподарських товаровиробників південного Лісостепу та Степу.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Головним показником, за допомогою якого можна оцінювати рівень розвитку сільських територій регіону, є частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону. Результати економетричного моделювання показали, що найважливішими факторами, які

впливають на рівень розвитку сільських територій регіону є: виробництво тваринницької продукції. Даний фактор формує 33% варіації функціональної ознаки "частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону"; кількість сільського населення обох статей у фертильному віці. Цей фактор формує 21,95% варіації функціональної ознаки "частка сільського населення в загальній чисельності населення регіону". Отже, відтворення та розвиток складових виробничого і демографічного потенціалу є ключовою умовою сталого розвитку сільських територій регіону.

Література:

1. Пилипенко К.А. Розвиток сільських територій: стан, проблеми та перспективи. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — 2012. — Вип. 1 (4), Т. 2. — С. 211—217.
2. Залізко В.Д. Формування системи соціально-економічних показників розвитку регіонів України на прикладі сільських територій. Науковий вісник НГУ. — 2014. — № 2. — С. 119—126.
3. Усюк Т.В., Фаріон Л.В. Методичні підходи до оцінки ефективності розвитку сільських територій за умов сталості. Економіка АПК. — 2018. — № 2. — С. 64—70.
4. Саблук П.Т., Кропивко М.М. Особливості стратегічного планування розвитку сільської територіальної громади. Економіка АПК. — 2018. — № 3. — С. 5—13.
5. Лавриненко С., Жаліло Я. Щодо рівнів соціального розвитку сільських територій та життя сільського населення. URL: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Desember/16.htm>
6. Лади́ка В.І. Розвиток сільських територій: стан та перспективи. Пропозиція. 10.11.2009. URL: <https://propozitsiya.com/ua/rozvitok-silskih-teritoriy-stan-ta-perspektivi>
7. Лагодієнко В.В. Концептуальна модель розвитку регіонального агропромислового виробництва / В.В. Лагодієнко // Глобальні та національні проблеми економіки. — 2015. — № 8. — С. 1259—1262.
8. Лагодієнко В.В. Чинники економічного зростання регіонів в умовах диспропорційності / В.В. Лагодієнко, О.В. Довгаль // "Актуальні проблеми інноваційної економіки" науковий журнал. — № 3. — 2018. — С. 15—21.

References:

1. Pylypenko, K.A. (2012), "Development of rural areas: state, problems and perspectives". Scientific works of the Poltava State Agrarian Academy, vol. 1 (4), no. 2, pp. 211—217.
2. Zalizko, V.D. (2014), "Formation of the system of socio-economic indicators of the development of regions of Ukraine on the example of rural areas", Scientific bulletin of NMGU, no. 2, pp. 119—126.
3. Usyuk, T.V. and Farion, L.V. (2018), "Methodical approaches to the assessment of the effectiveness of rural areas in conditions of constancy". Economy of agroindustrial complex, no. 2, pp. 64—70.
4. Sublyk, P.T. Kropivko, M.M. (2018), "Features of strategic planning of rural community development", Economy of agroindustrial complex, no. 3, pp. 5—13.
5. Lavrinenko, S. Zhalilo, Y. (2008), "On the Levels of Social Development of rural areas and the Life of the rural population", National Institute for Strategic Studies, available at: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Desember/16.htm> (Accessed 14 Dec 2018).
6. Ladika, V. I. (2009), "Development of rural areas: state and prospects", Offer, available at: <https://propozitsiya.com/ru/rozvitok-silskih-teritoriy-stan-ta-perspektivi> (Accessed 14 Dec 2018).
7. Lahodiyenko, V.V. (2015), "Conceptual model of development of regional agro-industrial production", Global and national problems of the economy, no. 8. pp. 1259—1262.
8. Lagodiienko, V.V. (2018), "Factors of economic growth of regions in conditions of disproportionality", scientific journal "Actual problems of innovative economy", vol. 3, pp. 15—21.

Стаття надійшла до редакції 26.02.2019 р.